IZPAD POLOVICE VIDNEGA POLJA ALI HEMIANOPSIJA

Metka Javh, diplomirana delovna terapevtka
prim. Ruža Ačimovič Janežič dr.med., fiziater

Polovicni izpad.indd 1 1/7/09 8:17:53 AM

Fotografije: Uroš in Metka Javh
Risba na naslovnici: Antonija Malovič

Polovicni izpad.indd 2 1/7/09 8:17:53 AM

IZPAD POLOVICE VIDNEGA POLJA ALI HEMIANOPSIJA

Osebi, ki je prebolela možgansko kap ta bolezen povzroča mnogo težav, ki se pojavijo na različnih področjih njenega življenja in delovanja. Lahko nastanejo motnje zavesti, težave pri gibanju, občutenju, govoru, vidu, čustvovanju, spominu, zaznavanju in druge. Posledice vseh teh težav se odražajo na vseh področjih človekovega delovanja: pri skrbi za samega sebe, pri delu in produktivnosti ter pri igri in pri preživljanju prostega časa. To so aktivnosti, ki so del človekovega vsakdanjega življenja.

Možganska kap je bolezen, ki zelo poseže v človekovo življenje in v njegovo delovanje, v življenje njegovih svojcev, sodelavcev, prijateljev in drugih. Dobro je, da smo seznanjeni s težavami, saj le tako lahko uspešno sodelujemo pri tem, da osebi pomagamo obvladovati in reševati probleme, ki jih ima.

OKVARA VIDNEGA POLJA ALI HEMIANOPSIJA

Izpad polovice vidnega polja ali HEMIANOPSIJA je običajno posledica možganske kapi, tumorja ali poškodbe možganov, če je okvara kjerkoli na vidnih poteh, v vidnem področju možganov ali so prizadete žile, ki oskrbujejo to področje. Nekateri jo imenujejo tudi slepota vidnega polja. Izpad vidnega polja je lahko na levi ali na desni strani in se pojavi na isti strani kot ohromelost. Pri približno 26 % bolnikov, ki so preboleli možgansko kap, je posledično prisotna tudi hemianopsija.

Polovicni izpad.indd 3 1/7/09 8:17:53 AM

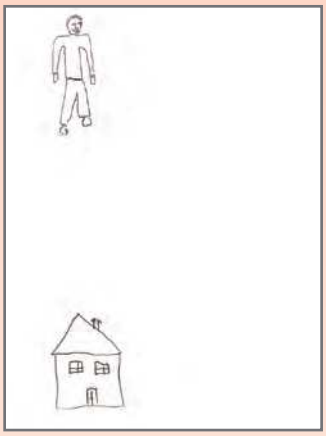

Vid je čut,
ki nam omogoča spoznavanje
ožje in širše okolice.

Vidno polje je tisti pogled ali obseg, ki je viden z obema očesoma brez tega, da bi premaknili glavo. Vidno polje ja najširše na zunanji (lateralni) strani, zgoraj zapira pogled očnica, spodaj je malo večje, najmanjše pa je ob nosnem korenu (medialno).

Ena od značilnih posledic možganske kapi je slepota polovice vidnega polja.

Normalen pogled

Polovicni izpad.indd 4 1/7/09 8:18:01 AM

Izpad desnega vidnega polja – na levem očesu je ohranjena zunanja polovica vidnega polja, na desnem pa notranja polovica

Izpad levega vidnega polja – na levem očesu je ohranjena notranja polovica vidnega polja, na desnem pa zunanja polovica

Polovicni izpad.indd 5 1/7/09 8:18:04 AM

TEŽAVE

Kmalu po preboleli možganski kapi je težko opaziti in določiti okvaro vidnega polja, saj oseba leži v bolniški postelji. Ta težava se izrazi, ko povzroči določene težave pri tem, da bi bila oseba samostojna.

Ta motnja vpliva na ravnotežje, povzroči negotovo hojo in padce, težave pri branju, pisanju, hranjenju in druge težave. Okvara vidnega polja prispeva k temu, da se oseba v celoti slabše zaveda prizadete strani telesa.
Posamezniki na to težavo zelo različno reagirajo, nekateri se slepote polovice vidnega polja sploh ne zavedajo in na to težavo opozorijo njihovi svojci ali zdravstveno osebje. Drugi tožijo, da slabše vidijo na eno oko, da se jim je poslabšal vid, ali da imajo težave z branjem.

Slepota vidnega polja se spontano popravi v 10 do 14 dneh, kasneje ne. Kadar okvara ostane, je potrebno, da se oseba nauči kako živeti z njo in jo nekako kompenzirati.

Problemi se pojavijo pri obvladovanju ožjega in širšega okolja.

Oseba ima težave pri umivanju, britju ali česanju, saj ne najde ustreznih pripomočkov. Pri oblačenju lahko nastanejo težave pri iskanju rokava ali hlačnice, ali pa oseba išče oblačila v omari, predalu ali v prostoru.

Precej opazna je ta težava pri hranjenju, saj ostane nedotaknjena polovica hrane na krožniku.

Hranjenje – črtkana polovica ostane nedotaknjena

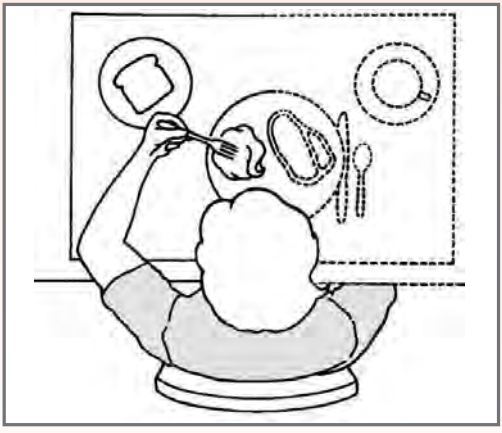

Polovicni izpad.indd 6 1/7/09 8:18:05 AM

Pojavijo se težave pri branju, pisanju in risanju. Pri pisanju ostane polovica lista, tista ki je „nevidna“, prazna, kar je vidno na spodnjih slikah.

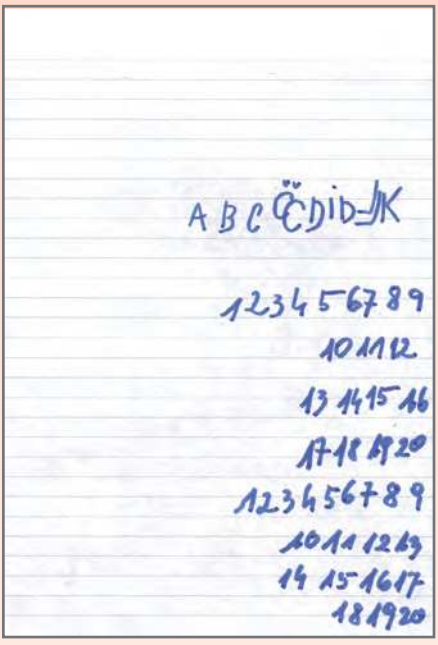

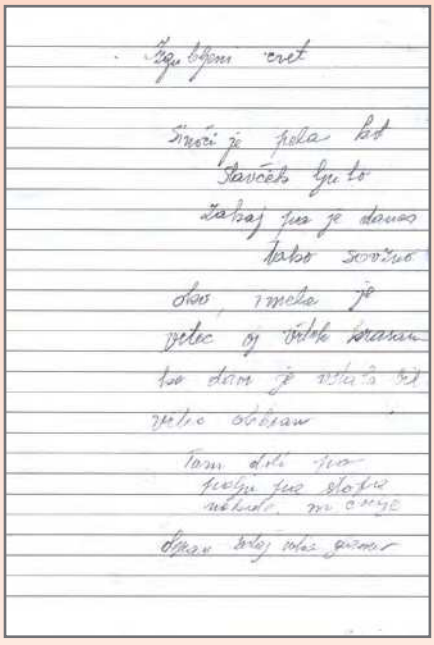

Nastanejo težave pri tem, kako najti predmete po stanovanju, npr. ne najdejo predmetov v omari, na polici ali v sobi.

Nekateri se med hojo ali pri vožnji z vozičkom zaletavajo v predmete (omare, rob mize), ali pa so vrata »preozka«. Prestrašijo se predmetov ali oseb, ki se nenadoma pojavijo pred njimi, saj jih prej zaradi slepote polovice vidnega polja niso videli.

V širšem okolju je oseba, ki ima tako motnjo mnogokrat izpostavljena življenjski nevarnosti, saj pri tem, ko prečka cesto ne vidi prihajajočega avtomobila, ne vidi ovir na cesti, spregleda robove pločnika, stopnice…

Polovicni izpad.indd 7 1/7/09 8:18:08 AM

Na sliki se vidi kakšni nevarnosti je izpostavljen pešec ki prečka cesto, levi zasenčen del je zanj neviden

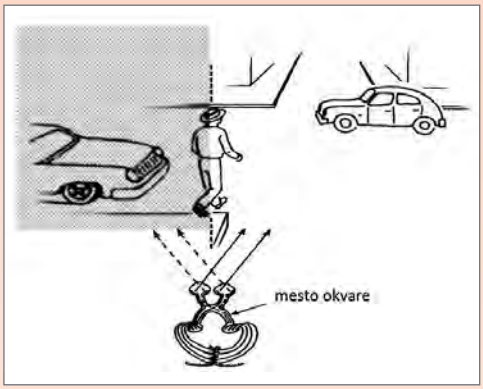

Na sprehodu – normalen pogled…

…izpad na levi polovici vidnega polja

V trgovini se pojavijo težave pri tem kako najti želeno blago. V velikem prostoru, v avli ali hodniku, kjer je veliko vrat se prav tako pojavi težava, saj oseba s tako motnjo ne najde pravih vrat ali celo izhoda, če je ta na strani, ki je ne vidi.

Hodnik ..... a kje so vrata na desni?

Vožnjo avtomobila, motorja, traktorja ali kolesa osebam s takimi težavami odsvetujemo, saj je zanje in ostale udeležence v prometu preveč nevarna!

Običajno je, da zaznamo predmete ali osebe, ki se približujejo. Ko se mimo nas pelje vozilo, se ne prestrašimo, saj ga vidimo od daleč, ga odkrijemo ali začutimo. Osebe s hemianopsijo ta občutek izgubijo in se prestrašijo če nekdo premakne predmet, če se premakne človek in se nenadoma pojavi na njihovi vidni strani.
Kadar so vremenske razmere slabe in ponoči, ko je vidljivost slabša, imajo osebe s tako okvaro tudi več težav.

REŠEVANJE TEŽAV

Osebe z okvaro vidnega polja moramo naučiti osnovnih postopkov, kako obvladati težave. K osebi s tako težavo vedno stopimo z njene »nevidne strani«. S tem jo opozarjamo in usmerjamo njeno pozornost na to stran njenega telesa. Opozarjamo jo, da se navadi obračati glavo na stran kjer ne vidi in si s tem razširi vidno polje.

Za osebno higieno in oblačenje pripomočke postavimo na »vidno stran«, pospravljeni naj bodo vedno na istem mestu. Pozorni moramo biti na to, da vedno za seboj zapiramo vrata na omarah, predale in sproti odstranimo ovire, ki predstavljajo nevarnost. Oseba naj s pogledom sledi robovom omare, mize ali vrat, na katerih lahko z barvo označimo določene točke zaradi lažje orientacije.

Pri hranjenju osebo opozarjamo, da usmeri pogled tudi na drugo stran krožnika ali pa naj premakne krožnik in tako preveri, če je ostalo na njem še kaj hrane. Kozarec ali skodelico s pijačo raje postavimo v vidni obseg, saj tako preprečimo, da bi jo prevrnila.

Branje predstavlja velik problem. Ker beremo od leve proti desni, ima oseba z levostransko hemianopsijo težave da najde začetek vrstice. Pomagamo tako, da označimo začetek vrstic z barvnim svinčnikom ali samolepilnim lističem, osebo pa opozorimo, da mora slediti oznaki.
Pri okvari desnega vidnega polja pa so težave pri branju dolgih besed in na koncu vrstice, ki ostane neprebrana. Pomagamo si z lističem, ki ga vodimo pod tekstom in s tem, da s samolepilnim lističem ali barvico označimo konec vrstice. Enako napravimo pri križankah.

Označevanje strani v knjigi s samolepilnim lističem in barvnim trakom

Polovicni izpad.indd 10 1/7/09 8:18:21 AM

Pri pisanju in risanju prav tako lahko s samolepilnim lističem ali barvo označimo rob lista ali zvezka.

Zelo nelagodno se osebe s hemianopsijo počutijo v neznanem okolju in med množico, kjer se lahko tudi izgubijo. Bolje je, da se brez spremstva od doma ne odpravijo in /ali da se takim situacijam izognejo.

Osebe, ki se teh težav zavedajo, lahko okvaro kompenzirajo z obračanjem glave in tako kar dobro funkcionirajo v ožjem in širšem okolju. Čeprav to predstavlja omejitve na določenih področjih, npr. pri vožnji avtomobila, določenih športih,…,je njihovo življenje kvalitetno. Pri nekaterih osebah pa je več težav tudi zaradi drugih okvar, ki so nastale ob možganski kapi.
Oseba se mora navaditi obračati glavo na stran, kjer ne vidi saj si s tem poveča obseg vidnega polja.

Na tej sliki se vidi slabo kompenzirano hemianopsijo - bela nepobarvana polja

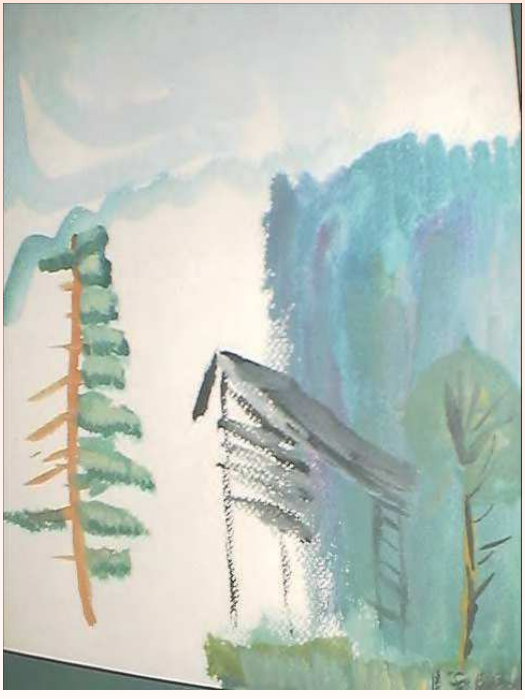

Polovicni izpad.indd 11 1/7/09 8:18:21 AM

Slika prikazuje dobro kompenzirano hemianopsijo pri risanju